

Pöytäkirja

14.4.2025

VN/35965/2023;
YM030:00/2024

Kiertotalouslakityöryhmän 5. kokous

Aika: to 10.4.2025 klo 13.00–16.00

Paikka: kh Jakovara, Mariankatu 9 / Teams

Osallistujat paikan päällä:

Anna-Maija	Pajukallio	ympäristöministeriö, pj.
Jarmo	Muurman	ympäristöministeriö
Jussi	Kauppila	ympäristöministeriö
Olli	Laukkanen	ympäristöministeriö
Taina	Nikula	ympäristöministeriö
Titta	Nieminen	ympäristöministeriö
Riitta	Levinen	ympäristöministeriö
Anna	Häggman	ympäristöministeriö
Marko	Nurmikolu	Suomen Kuntaliitto ry
Saku	Vuori	Teknologiateollisuus ry/Metallinjalostajat
Titta	Berlin	maa- ja metsätalousministeriö
Heidi	Härkönen	Turun yliopisto

Osallistujat etänä:

Johanna	Routio	ympäristöministeriö
Pia	Kärki	ympäristöministeriö
Mika	Heinonen	Pirkanmaan ELY-keskus
Mika	Honkanen	työ- ja elinkeinoministeriö
Liisa-Marie	Stenbäck	Tuottajayhteisöjen neuvottelukunta TYNK
Tiina	Toivonen	Suomen Yrittäjät ry
Mikko	Paunio	sosiaali- ja terveysministeriö
Tarja	Anttonen	Kierrätysteollisuus ry
Pirita	Lindell	Teknologiateollisuus ry
Eero	Jalava	Sitra
Pekka	Tommola	Tuottajayhteisöjen neuvottelukunta TYNK
Reetta	Orsila	sosiaali- ja terveysministeriö
Tuulia	Innala	Suomen Kuntaliitto ry
Jaana	Mäenpää	Pirkanmaan ELY-keskus
Tiina	Vermaete	Pirkanmaan ELY-keskus
Jussi	Nikula	WWF

1. Kokouksen avaus ja esityslistan hyväksyminen

Puheenjohtaja Anna-Maija Pajukallio avasi kokouksen klo 13.00. Hyväksyttiin esityslista. Ympäristöministeriön uusi Kiertotalous -yksikön johtaja Anna Häggman esittäytyi.

2. Edellisen kokouksen pöytäkirja

Hyväksyttiin edellisen kokouksen pöytäkirja.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Ympäristöministeriö

PL 35
00023 Valtioneuvosto

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Aleksanterinkatu 4-10
Helsinki

Puhelin
Telefon
Telephone

0295 16001
+358 295 16001

Faksi
Fax
Fax

09 1603 9320
+358 9 1603 9320

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

kirjaamo.ym@gov.fi

3. Immateriaalioikeus ja kiertotalous - esitys, Heidi Härkönen, tutkijatohtori, Turun yliopisto

Heidi Härkönen esitteli kiertotalouden ja immateriaalioikeuksien (IP-oikeuksien) suhdetta, erityisesti tekijänoikeuden ja tavaramerkin osalta. Heidi esitteli aihepiiriä ja määritelmiä ensin yleisesti, ja käsittehti sitten tarkemmin IP-oikeuksien ja kiertotalouden välisiä jännitteitä, esimerkiksi uudelleenkäytön ja upcycling-toiminnan kannalta. Kehittämisehdotuksena IP-oikeuksien ja kiertotalouden haasteiden ratkaisemiseksi Heidi esitteli, että kiertotalouslakiin sisällytettäisiin linkkejä IP-oikeuksiin, jotka voisivat puoltaa IP-oikeuksien ”vihreää” tulkintaa. Toisena vaihtoehtona Heidi esitteli myös ns. ”vihreän poikkeuksen” säätämistä oikeudenhaltijan yksinoikeuksiin.

Keskustelussa esiin nostettiin, että upcycling -termille voisi olla hyvä pohtia suomenkielistä termiä. Keskusteltiin tekijänoikeuden poikkeusten säännösperustasta ja mahdollisuuksista säätää niistä kiertotalouslain valmistelun yhteydessä. Nostettiin esiin myös EU:n ekosuunnitteluasetus, joka tulee asettamaan tuotteille erikoisvaatimuksia, joissa kierrätettävyyden on ensisijaista. Todettiin, että kiertotalouslakityössä voidaan pyrkiä vaikuttamaan tähän teemaan, mutta luultavasti vain rajallisesti. Todennäköisimpänä vaihtoehtona pidettiin sitä, että kiertotalouslakiin pyritäisiin sisällyttämään elementtejä, jotka voisivat vaikuttaa IP-oikeuksien tulkintaan.

4. Suunnitelmat kiertotalouslaissa

Olli Laukkanen esitteli nykyiseen jätelakiin sisältyviä suunnitelmia ja muita kiertotalouteen liittyviä ohjelmia ja strategioita. Suunnitelmakokonaisuutta arvioidaan osana kiertotalouslain valmistelua. Olli esitteli suunnitelmien aikatauluja ja syitä sekä esitteli lyhyesti olevaa tutkimushanketta, jonka tarkoituksena on arvioida suunnitelmakokonaisuutta kiertotalouden vauhdittamiseksi. Tutkimuksen tuloksia on tarkoitus hyödyntää kiertotalouslain valmistelun yhteydessä, viimeistään keväällä 2026. Käytiin läpi myös aikajänteeseen liittyviä vaihtoehtoja suunnitelmakokonaisuuden kehittämiseksi sekä hahmottelua sisällölliseen jatkokehittämiseen.

Keskusteltiin valtakunnallisen jätesuunnitelman (VALTSUn) alueellisten yhteistyöryhmien tärkeydestä yhteistyön foorumeina. Nostettiin esiin suunnitelmien toteuttamisen resurssoinnin ja taloudellisten kannusteiden tärkeys. Suunnitelmien yhdistämisen osalta keskustelussa nähtiin, että se voisi olla mm. läpinäkyvyyden kannalta järkevää, mutta ei välttämättä kaikilta osin tarkoituksenmukaista ja voi osoittautua haasteelliseksi.

5. Ohjauskeinoehdotusten jatkotyö

A. Eri toimijoiden tiedotus- ja neuvontavelvoitteet ja niiden kehittäminen &

B. Jätehuolto-operaattoreille uusi velvoite liittyen erilliskeräykseen

Olli Laukkanen esitteli ehdotuksia eri toimijoiden tiedotus- ja neuvontavelvoitteiden kehittämiseksi ja aiheen tiimoilta valmistuneita KettuBIO -hankkeen suosituksia, joita esitellään tarkemmin seuraavassa JÄKKI-kokouksessa 24.4. Olli esitteli kolme eri kehittämis ehdotusta; 1) jätehuoltoyritysten velvollisuus tarjota jäteneuvontaa osana palveluitaan (uusi pykäläehdotus), 2) kunnan jäteneuvonnan kehittäminen (JL 93 §) ja 3) kiinteistön omistajan ja haltijan neuvontavelvollisuus. Lisäksi käytiin läpi sidosryhmäjoukolta saatu ehdotus uudesta velvoitteesta jätehuolto-operaattoreille liittyen erilliskeräykseen, jotta jätteen lajittelu paranisi yrityksissä.

Jätehuoltoyritysten neuvontavelvollisuuden laajentamisen osalta keskustelussa nostettiin esiin yritysten jo nykyiset räätälöidyt palvelut sekä hallitusohjelman norminpurkutavoitteiden huomioiminen työssä. Lisäksi maksullisuusperiaatetta toivottiin täsmennettävän. Nostettiin myös esiin vaihtoehtoja siitä, että tiedotusta ja neuvontaa toteutettaisiin keskitetysti joko julkisin varoin tai yrityksiltä kerätyin varoin. Kunnan jäteneuvonnan kehittämisen osalta nostettiin esiin pykälämuotoilun haasteellisuus erityisesti tehtävän laajentumisen suhteen. Lisäksi pyydettiin täsmentämään pykälää turvallisen uudelleenkäytön edistämisen osalta. Kiinteistön omistajan ja haltijan neuvontavelvollisuutta pidettiin harkitsemissa arvoisena ja kiinnitettiin huomiota kannustavan hinnoittelun merkitykseen. Jätehuolto-operaattoreita koskevaa erilliskeräysvelvoitetta koskien nostettiin esiin sen haasteellisuus valvonnan ja erityisesti pienten toimijoiden kannalta. Keskustelussa nostettiin esiin tuottajien huomioon ottamisen tärkeys. Todettiin, että kierrätystavoitteiden saavuttaminen tulee edellyttämään toimenpiteitä ja velvoitteita, jotta käyttäytyminen muuttuu laajemmalla rintamalla tavoiteaikataulussa. Yleisesti ottaen pidettiin neuvonta- ja tiedotustoimien kehittämistä tarpeellisina, mutta keinojen pohtiminen vaatii jatkokehitystä.

C. Kiertotalouslaki ja ylikulutus ja

D. Markkinoinnin ja kiertotalouden suhde

Olli esitteli ylikulutukseen liittyvää lähtökohtaa ja ongelmaa - luonnonvarojen ylikulutus on korkealla tasolla myös Suomessa ja luonnonvarojen kulutuksen vähentäminen kestäväälle tasolle on osa kiertotalouden perusideaa. Käytännön haasteeksi muodostuu se, että lainsäädännössä on käytännössä haastavaa säätää suoraan erilaisia toimijoita sitovia ja täsmällisiä rajoja kulutukselle. Ehdotuksena esiteltiin pykäläluonnos jokaisen velvollisuudesta välttää ylikulutusta ja tarpeetonta kulutusta, jolla voisi olla laajaa signaali vaikutusta. Myös muita mahdollisia sääntely- ja ohjauskeinoja vaikuttaa ylikulutuksen hillitsemiseen pohdittiin esityksessä. Lisäksi Olli esitteli markkinoinnin ja kiertotalouden suhdetta ja siinä ilmeneviä kysymyksiä ja haasteita. Esimerkiksi Ranskassa on valmisteltu pikamuodin mainonnan rajoittamista. Aihetta on mahdollista arvioida tarkemmin osana kiertotalouslain valmistelua.

Keskustelussa nostettiin esiin ylikulutusta koskevan pykäläluonnoksen liiallinen abstraktius ja koettiin, että sen merkitys voisi jäädä vähäiseksi eikä sitä pidetty välttämättä hyvänä vaihtoehtona. Toisaalta säännöksen abstraktisuus ei välttämättä olisi heikkous. Kommenttina tuotiin esiin myös ylikulutuksen kontroversiaalisuus. Pohdittiin ylikulutukseen liittyvän julkisen vallan sekä lupamenettelyiden roolia. Erityisesti pikamuodin osalta nähtiin, että markkinointiin tulisi puuttua ja mahdollisuuksia sen osalta selvittää. Nostettiin myös esiin pikamuodin määritelmän haasteellisuus ja pohdinta siitä, millä edellytyksin mahdollisesti saisi mainostaa.

Todettiin, että sihteeristölle voi toimittaa mahdollisia lisäkommentteja edellä esitettyihin aiheisiin 17.4. mennessä.

6. Tiedoksi: tuottajavastuujaoston työn tilanne

Jussi Kauppila esitteli tuottajavastuujaoston työn tilannetta. Edellisessä kokouksessa 4.4. oli käsitelty seuraavia sääntelyteemoja: maksujen mukauttaminen, omavalvonta ja käytöstä poistettujen tuotteiden vastaanotto. Jaostolla on vielä käsittelemättä muutamia teemoja, mm. seuraamukset. Todettiin myös, että keväällä on tulossa lausunnon uusi hallituksen esitys SUP-maksumenettelyyn liittyen. Jaoston seuraava kokous pidetään 6.5., jonka jälkeen keväälle on suunniteltu vielä kaksi kokousta. Viimeinen kokous olisi syksyllä 30.9., jonka jälkeen jaosto antaisi ehdotuksensa työryhmälle.

7. Kokoussuunnitelma loppuvuodelle 2025

Todettiin, että kokousten teemat kevätkaudelle on kirjattu suunnitelmaan, samaten kuin syksyn osalta kokousten ajankohdat. Seuraavassa kokouksessa käsitellään ainakin taloudellista ohjausta ja LCA-erilliskeräys -selvityksen tuloksia.

Hyväksyttiin loppuvuoden kokoussuunnitelma.

8. Muut asiat

Todettiin, että YM:n valmistelutiimillä on pe 11.4. Euroopan komission edustajien kanssa epävirallinen tapaaminen kiertotalouslain valmisteluun liittyen.

9. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15.57.

Jakelu

Työryhmän jäsenet ja varajäsenet, pysyvät asiantuntijat